

30 בינואר, 2013

הודעה לעיתונות:

הגל השני של מרכזי המצוינות (I-CORE) יוצא לדרך: ועדת ההיגוי החליטה על הקמת 11 מרכזי מצוינות נוספים

שר החינוך ויו"ר המליג **גדעון סער**, ויו"ר הועדה לתכנון ותקצוב, פרופ' **מנואל טרכטנברג** הודיעו היום על הקבוצות הזוכות בהקמתם של **11** מרכזי מצוינות במסגרת הגל השני של התכנית. דיונים לגבי מספר בקשות נוספות להקמת מרכזים נמצאים בתהליך ויוכרעו בזמן הקרוב.

מתוך **11** המרכזים החדשים, **4** יעסקו בנושאי מחקר במדעי הרוח והחברה ו-**7** בנושאי מחקר במדעים מדויקים, בהנדסה ובמדעי החיים והרפואה. המרכזים יקומו כבר במהלך השנה הנוכחית (**2013**), כשמועד ההפעלה של כל אחד יקבע בהמשך. כמו כן, ייתכן שתוכרזו הקמתם של מרכזים נוספים, שהצעותיהם עוד נמצאות בדיון, בהמשך השנה.

הגל השני הינו שלב נוסף ומרכזי בתכנית מרכזי המצוינות ומהווה נדבך חשוב בתכנית הרב שנתית למערכת ההשכלה הגבוהה – תכנית ששמה לה למטרה לחזק בצורה תשתיתית וארוכת טווח את מעמדה המחקרי של מדינת ישראל. החלטת הממשלה על הקמת תכנית מרכזי המצוינות התקבלה במרץ **2010** (החלטת הממשלה מספר **1503** מיום **14.3.2010**). במסגרת התכנית החלו לפעול כבר באוקטובר **2011** ארבעת מרכזי המצוינות הראשונים (הגל הראשון), בחקר מדעי הקוגניציה, אלגוריתמים, אנרגיה סולארית והבסיס הגנטי למחלות באדם.

26 ההצעות המלאות במסגרת הגל השני הוגשו ב-**17** תחומים הוערכו על ידי ועדות שיפוט בין-לאומיות, בתהליך שנוהל על ידי הקרן הלאומית למדע. איכותן הגבוהה של כלל ההצעות ובפרט של הזוכות, כפי שהשתקפה בדו"חות ועדות השיפוט, היא תעודת כבוד למחקר ולחוקרים במדינת ישראל.

15 מרכזי המצוינות עליהם התקבלה בשלב זה החלטה חיובית- אלו שקמו בגל הראשון ואלו שיקומו במסגרת הגל השני – יקדמו מחקר חדשני ופורץ דרך במגוון תחומים, יבססו שתופי פעולה מחקריים בין מוסדיים בארץ ובין-לאומיים, יסייעו בקליטת חוקרים חדשים מעולים ויסללו את הדרך להכשרת דור העתיד המצטיין של חוקרים בארץ, על ידי הקמת בתי-ספר בין-מוסדיים ללימודים מתקדמים (Joint Graduate Schools).

להלן רשימת 11 קבוצות המחקר אשר ועדת ההיגוי הכריזה על זכייתן בשלב זה ופרוט תחומי המחקר בהם יעסקו:

1. **חקר התרבות היהודית בעידן המודרני** - קבוצה בניהולו המדעי של פרופ' ריצ'רד כהן מהאוניברסיטה העברית ובשיתוף חוקרים מהאוניברסיטה העברית, מאוניברסיטת בר-אילן ומאוניברסיטת בן-גוריון בנגב ומאוניברסיטת תל-אביב.
2. **חינוך וחברת המידע החדשה** - קבוצה בניהולה המדעי של פרופ' יעל קלי מאוניברסיטת חיפה ובשיתוף חוקרים מאוניברסיטת חיפה, מאוניברסיטת בן-גוריון בנגב, מהטכניון ומהמרכז הבינתחומי הרצליה.
3. **משפט אמפירי** - קבוצה בניהולה המדעי של פרופ' אילנה ריטוב מהאוניברסיטה העברית ובשיתוף חוקרים מהאוניברסיטה העברית ומהטכניון.
4. **חקר טראומה המונית**- קבוצה בניהולה המדעי של פרופ' זהבה סולומון מאוניברסיטת תל-אביב ובשיתוף חוקרים מאוניברסיטת תל-אביב, מאוניברסיטת בר-אילן, מהאוניברסיטה העברית, ממכון ויצמן למדע ומהמרכז הבינתחומי הרצליה.
5. **היקום הקוונטי: חלקיקים ואסטרו-חלקיקים** - קבוצה בניהולו המדעי של פרופ' יוסף ניר ממכון ויצמן למדע ובשיתוף חוקרים ממכון ויצמן למדע, מהאוניברסיטה העברית, מאוניברסיטת תל-אביב ומהטכניון.
6. **אור וחומר** - קבוצה בניהולו המדעי של פרופ' מרדכי שגב מהטכניון ובשיתוף חוקרים מהטכניון וממכון ויצמן למדע.
7. **אסטרופיזיקה: מהמפץ הגדול לכוכבים** - קבוצה בניהולו המדעי של פרופ' צבי פירן מהאוניברסיטה העברית ובשיתוף חוקרים מהאוניברסיטה העברית, מאוניברסיטת תל-אביב, מהטכניון וממכון ויצמן למדע.
8. **כרומטין ורנ"א בגולציה גנית** - קבוצה בניהולו המדעי של פרופ' ניר פרידמן מהאוניברסיטה העברית ובשיתוף חוקרים מהאוניברסיטה העברית, מאוניברסיטת בר-אילן, מהטכניון, ממכון ויצמן למדע ומהמרכז הרפואי שיבא.
9. **ביולוגיה מבנית של התא – ביופיזיקה וטכנולוגיות רפואיות** - קבוצה בניהולו המדעי של פרופ' גדעון שרייבר ממכון ויצמן למדע ובשיתוף חוקרים ממכון ויצמן למדע, מאוניברסיטת תל-אביב ומהטכניון.
10. **הסתגלות הצמח לסביבה המשתנה** - קבוצה בניהולו המדעי של פרופ' הלל פרום מאוניברסיטת תל-אביב ובשיתוף חוקרים מאוניברסיטת תל אביב, מאוניברסיטת בן-גוריון בנגב, מהאוניברסיטה העברית וממכון ויצמן למדע.
11. **גישות פיזיקליות לתהליכים דינמיים במערכות חיות** - קבוצה בניהולו המדעי של פרופ' עמית מלר מהטכניון ובשיתוף חוקרים מהטכניון, מאוניברסיטת בר-אילן, מהאוניברסיטה העברית, מאוניברסיטת תל-אביב וממכון ויצמן למדע.

הקול הקורא להקמת מרכזי המצוינות בשלב השני של התכנית פורסם על-ידי ועדת ההיגוי, בראשות חבר ות"ת פרופ' שמעון ינקלביץ', בספטמבר 2011, והופץ לקבוצות חוקרים בארץ ובעולם. הקול הקורא פנה לחוקרים להגיש הצעות בכל אחד מ-18 נושאי המחקר שנבחרו במדעי הרוח, מדעי החברה, משפטים, חינוך, מדעים מדויקים, הנדסה, מדעי החיים ורפואה. רשימת הנושאים להקמת המרכזים גובשה על-ידי ועדת ההיגוי של התכנית, לאחר בחינת כלל ההצעות שהוגשו על-ידי למעלה מ-1,200 חוקרים ישראלים מהארץ ומחול.

תהליך ההערכה והשיפוט של ההצעות להקמת המרכזים נעשה על-ידי הקרן הלאומית למדע, באמצעות הקמת ועדות הערכה בינלאומיות, אשר בחנו את ההצעות על בסיס תחרותי תוך התייחסות ליתרון התחרותי של כל תכנית בתחומי המחקר. תהליכי השיפוט וההערכה התבצעו בשני שלבים - בשלב ראשון הוגשו 67 הצעות מקדמיות מתחרות ומתוכן נבחרו 26 המובילות שהתבקשו להגיש הצעות מלאות.

תהליך השיפוט, ובכלל זה התקשורת עם יו"ר ועדת השיפוט וחבריה, העברת מידע הנחוץ לצורך עבודת הוועדה והתנהלות שוטפת מול ועדות השיפוט המקצועיות, הוועדה המתאמת וועדת ההיגוי, התבצעו במלואם על ידי הקרן הלאומית למדע, תוך שמירה על הנהלים המקובלים בקרן.

החומר שהתקבל מוועדת השיפוט הוצג בפני ועדת ההיגוי ע"י חברי הוועדה המתאמת. ועדת ההיגוי דנה בהמלצות אלה, בחנה את הנהלים אשר על פיהם נערך תהליך השיפוט ואת ההיבטים השונים שעלו בסיכומי הדיונים בוועדות המקצועיות באשר לדגשים, לחוזקות ולחולשות של כל אחת מן ההצעות המקדמיות ובאשר להתאמתן למדיניות תכנית מרכזי המצוינות. לאחר דיוני ועדת ההיגוי, נבחרו מבין אותן 26 הצעות מלאות, 11 קבוצות אשר יקימו את מרכזי המצוינות הבאים.

התקציב הממשלתי הייעודי לתכנית, שמוקצה דרך ות"ת, הינו 450 מליון ₪ על פני שנות ההפעלה, וזאת על-פי החלטת הממשלה בנושא שהתקבלה במרץ 2010 (החלטת הממשלה מספר 1503). ות"ת פועלת גם לגיוס שותפים אסטרטגיים לתכנית, והמוסדות השותפים מממנים חלק נוסף השווה למחצית המימון מות"ת ומהשותפים.

מודל ההפעלה של המרכזים בגל השני

בעיצוב הגל השני של התכנית ייושמו לקחים מהגל הראשון – "שלב הפיילוט" - בו הוקמו ארבעת המרכזים הראשונים. כדי להסיר ככל הניתן מגבלות בבחירת הרכב החוקרים, המרכזים החדשים מאפשרים התאגדויות של חוקרים מובילים בתחום מחקרי מוגדר, ללא תלות בשיוכם המוסדי. כמו כן, על-מנת שהמחקר במרכזים יהיה ממוקד ויאפשר סינרגיה אמיתית בין החוקרים, מספר החוקרים בכל מרכז הינו מצומצם יותר מאשר בגל הראשון, ומותאם לסוג המחקר במרכז (ניסיוני או עיוני). כל זאת מתוך מטרה להבטיח עידוד המצוינות תוך קיום הליך תחרותי אמיתי.

על מנת לעודד שיתופי פעולה מחקריים בין החוקרים השותפים במרכז המגיעים מהמוסדות השונים, התכנית מעודדת מחקר משותף בין החוקרים מהמוסדות השונים, הנחיה משותפת של תלמידי מחקר ע"י החוקרים החברים במרכז, ללא תלות בשיוכם המוסדי. כמו כן, התכנית מעודדת קיום סדנאות ותוכניות הוראה ייחודיות, לרבות לתארים מתקדמים בעלי פוטנציאל בינלאומי (International Graduate Programs), קיום ופיתוח של שיתופי פעולה עם התעשייה ותרומה לקהילה בתחום המחקר (כגון קיום הרצאות לקהל הרחב או תכניות לתלמידי בתי ספר).

יוזמת מרכזי המצוינות- רקע

תכנית מרכזי המצוינות (I-CORE: Israeli Centers of Research Excellence) גובשה במסגרת התכנית הרב-שנתית למערכת ההשכלה הגבוהה, והוצגה לממשלה ע"י שר החינוך ויו"ר מלי"ג גדעון סער ויו"ר ות"ת פרופ' מנואל טרכטנברג בישיבתה ביום ה-14 במרץ 2010. התכנית מנוהלת במשותף על ידי הוועדה לתכנון ולתקצוב ועל ידי הקרן הלאומית למדע.

ועדת ההיגוי של התכנית, שבראשה עומד פרופ' שמעון ינקלביץ', חבר ות"ת, אחראית לתכנון ולאישור עקרונות התכנית וביצועה, לתהליך בחירת תחומי המחקר, ולהכרזה על הקבוצות הנבחרות להקמת מרכזי המצוינות. הוועדה המייעצת הבינלאומית של התכנית מייעצת לוועדת ההיגוי בנושאים שונים, נותנת נקודת ראות מקצועית חיצונית לתכנית, ומסייעת לקרן בניהול תהליך ההערכה.

במסגרת התכנית מוקמים באופן מדורג מרכזי מצוינות - מרכזי מחקר מובילים במגוון של תחומים. מרכזי המצוינות והחזון שהתכנית מייצגת, נועדו לחזק בצורה תשתיתית וארוכת-טווח את מעמדה המחקרי של מדינת ישראל ואת האטרקטיביות האינהרנטית שלה בקרב חוקרים מובילים בארץ ובעולם. "מרכז מצוינות" הינו התאגדות של חוקרים מעולים בתחום מחקרי מוגדר, אשר באים מקרב אנשי הסגל והמחקר במוסדות השונים להשכלה גבוהה, לשם קידום מחקר מעמיק, פורץ דרך וחדשני בתחום זה. המרכז משמש עוגן לתשתיות מחקריות וצוותי חוקרים בתחומו לשימושם של כלל חברי המרכז, ומאפשר ניצול מיטבי של הפוטנציאל המדעי של מדינת ישראל.

מלבד השימוש בתשתיות מחקר מתקדמות המוקמות ומשודרגות במסגרת המרכז, החוקרים במרכז נהנים מתקציב נכבד המיועד לפעילות שוטפת של המרכז ובכללה פעילות בינלאומית, מלגות לתלמידי מחקר ועמיתי מחקר בתר-דוקטורנטים, שימוש בציוד וחומרים, העסקת כוח-אדם טכני ואדמיניסטרטיבי הנותן שירותים למרכז.

בנוסף לחוקרים החברים במרכז המגיעים ממוסדות שונים בארץ, אל כל מרכז מצוינות מצטרפים במהלך שלוש השנים הראשונות לפעילותו חוקרים ישראליים חדשים ומבטיחים שמינויים מלווה במענקים נדיבים- מימון תכניות מחקר (לחמש שנים) ורכישת ציוד.

יעדי התוכנית הינם :

- חיזוק המחקר המדעי בישראל וביסוס מעמדו כגורם מוביל בעולם ;
- "השבת מוחות": החזרת חוקרים מצטיינים לארץ ככלי מרכזי לחיזוק היכולות המחקריות והסגל האקדמי במוסדות להשכלה גבוהה ;
- יצירת מסה קריטית והעצמת היתרונות היחסיים בתחומי מחקר נבחרים במוסדות השונים ;
- שיפור ושדרוג התשתיות המחקריות באוניברסיטאות ;
- עידוד חדשנות אקדמית, לרבות שילובים בין מספר תחומי דעת (רב-תחומיות) ;
- קיום וקידום תכניות הוראה והכשרה מתקדמות בתחומים נבחרים ;
- עידוד שיתופי פעולה מחקריים בין המוסדות להשכלה גבוהה, אוניברסיטאות, מכללות ובתי חולים כאחת ;
- חיזוק המחקר המדעי בישראל בתחומים בעלי חשיבות מערכתית ולאומית ;
- שיתוף פעולה עם מוסדות מחקר וחוקרים מובילים בעולם.

במסגרת הגל הראשון של התכנית, ארבעת המרכזים הראשונים החלו את פעולתם בתשע"ב (אוקטובר 2011) בתחומים הבאים :

1. מרכז בחקר רגולציה גנית במחלות אנושיות מורכבות - קבוצה בראשות פרופ' חיים סידר מהאוניברסיטה העברית. בקבוצה חברים חוקרים מהאוניברסיטה העברית, מאוניברסיטת תל-אביב, מאוניברסיטת בר-אילן, מהמרכז הרפואי שיבא ומהמרכז הרפואי הדסה.
2. מרכז בחקר תהליכים קוגניטיביים - קבוצה בראשות פרופ' ידין דודאי ממכון ויצמן. בקבוצה חברים חוקרים ממכון ויצמן למדע, מאוניברסיטת בר-אילן, מאוניברסיטת תל-אביב, ממכללת עמק יזרעאל ומהמרכז הרפואי סוראסקי.
3. מרכז מצוינות בחקר האלגוריתמים - קבוצה בראשות פרופ' ישי מנצור מאוניברסיטת תל אביב. בקבוצה חברים חוקרים מאוניברסיטת תל אביב, ממכון ויצמן למדע ומהאוניברסיטה העברית.
4. קונסורציום ישראלי לדלקים סולאריים - קבוצה בראשות פרופ' גדעון גרדר מהטכניון. בקבוצה חברים חוקרים מהטכניון, ממכון ויצמן למדע ומהאוניברסיטת בן גוריון בנגב.

פרטים נוספים לגבי התכנית והמרכזים מצויים באתר התכנית www.i-core.org.il ובאתר המליג

www.che.org.il